

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

ในการศึกษารั้วนี้เป็นการศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติของข้าราชการกลุ่มหนึ่งที่มีต่อบทบาทของกลุ่มองค์กร ซึ่งบุคคลากรในสองฝ่ายดังกล่าวมีโอกาสที่จะขัดแย้งกันในการปฏิบัติงานหรือมีโอกาสเผชิญหน้ากันอยู่เสมอ แต่อย่างไรก็ตามกลุ่มบุคคลทั้งสองฝ่ายนั้น ต่างก็เป็นองค์ประกอบสำคัญในระบบการเมืองที่จะช่วยกันรักษาสถานภาพของระบบการเมืองไว้ ทัศนคติของบุคคลากรในภาคราชการหากจะเป็นไปในเชิงลบหรือมีอคติต่อบทบาทในเชิงเสนอข้อเรียกร้องขององค์กรประชาชนก็จะเป็นอันตรายต่อการดำรงอยู่ของระบบการเมืองได้ การศึกษาถึงทัศนคติดังกล่าวจึงเป็นการสำรวจอย่างกว้าง ๆ ถึงระดับและทิศทางของทัศนคติ ดังนั้นสมมติฐานในการศึกษารั้วนี้จึงประกอบด้วย

3.1 ประชากรในการศึกษา

ประชากรในการศึกษารั้วนี้ เป็นกลุ่มข้าราชการกรมป่าไม้ในพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่ ที่มีความแตกต่างกันในลักษณะงานที่ปฏิบัติและมีความแตกต่างกันในขนาดของกลุ่มประชากร โดยได้แบ่งกลุ่มประชากรออกเป็น 6 กลุ่ม ดังแสดงในตารางที่ 3.1

ตารางจำนวนข้าราชการ, ลูกจ้างในจังหวัดเชียงใหม่

ลำดับที่	กลุ่มงาน	จำนวนข้าราชการ	จำนวนลูกจ้างประจำ
1.	สำนักงานป่าไม้เขตเชียงใหม่	113	59
2.	สำนักงานป่าไม้จังหวัดเชียงใหม่	167	150
3.	งานอุทยานแห่งชาติ	24	131
4.	งานอนุรักษ์สัตว์ป่า	14	39
5.	งานควบคุมไฟป่า	18	26
6.	งานจัดการต้นน้ำ	60	43
	รวม	396	448

ตารางที่ 3.1 แสดงจำนวนข้าราชการและลูกจ้างกรมป่าไม้แยกตามกลุ่มงาน

นอกจากจะมีความแตกต่างของแต่ละลักษณะของกลุ่มงานแล้ว ยังมีความแตกต่างในแง่วัตถุประสงค์และบทบาทของหน้าที่ของบุคคลในแต่ละงานอีกด้วย ได้มีการแบ่งลักษณะหน้าที่ของงานในกรมป่าไม้ทั้งหมดออกเป็น 6 ลักษณะด้วยกันคือ

1. ค้นคว้าวิจัยและเผยแพร่ความรู้ทางวิชาการ
2. ป้องกันรักษาพื้นที่ป่าและทรัพยากรธรรมชาติในเขตรับผิดชอบ ตามข้อกำหนดในกฎหมายหรือแผนผังการสูญเสียป่า
3. ตรวจสอบและอนุญาตการดำเนินการเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากป่า/สัตว์ป่า
4. ปลูกสร้าง และส่งเสริมการสร้างสวนป่า
5. สร้างระบบการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ป่าร่วมกับชุมชนหรือหมู่บ้าน
6. สำรวจ จัดทำรวบรวม อำนวยการ ให้เกิดแผนงานด้านการจัดการผืนป่า

3.2 คำนิยามศัพท์ที่ใช้ในการศึกษา

1. ทัศนคติของข้าราชการกรมป่าไม้ต้องคัดกรเอกชน หมายถึง ความรู้สึก ความคิดเห็น ของข้าราชการกรมป่าไม้ในจังหวัดเชียงใหม่ อันเป็นผลเนื่องมาจากประสบการณ์ และการเรียนรู้ ที่มีต่อแนวความคิด บทบาทและการดำเนินงานขององค์กรเอกชน (NGOs) ทั้งในบทบาทโดยทั่วไป และบทบาทในเชิงแสดงการโต้แย้งต่อนโยบายการจัดการป่าของรัฐบาทไทย ซึ่งความรู้สึกและความคิดเห็นของข้าราชการนั้นวัดได้จากการแสดงความคิดเห็นในเชิงเห็นด้วย หรือไม่เห็นด้วยจากการตอบแบบสอบถามทัศนคติที่ผู้ศึกษาวิจัยได้สร้างข้อความขึ้นไว้ก่อนแล้ว
2. ทัศนคติในเชิงบวก หมายถึง ความรู้สึกในเชิงเห็นด้วย และยอมรับต่อบทบาทของ NGOs ในการดำเนินการที่ผ่านมา
3. ทัศนคติในเชิงลบ หมายถึง ความรู้สึกในเชิงไม่เห็นด้วย และไม่ยอมรับต่อบทบาทของ NGOs ในการดำเนินการที่ผ่านมา

3.3 ความหมายของกลุ่มประชากร

ด้วยสาเหตุที่กลุ่มประชากรที่ใช้ศึกษามีความแตกต่างกันหลายลักษณะในการศึกษาครั้งนี้ จะทำการศึกษาจากกลุ่ม “ข้าราชการ” จึงจำเป็นต้องทำความเข้าใจต่อความหมายของกลุ่มประชากรให้ชัดเจน ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้ “ข้าราชการ” หมายถึง ข้าราชการที่ได้รับการบรรจุแต่งตั้งในตำแหน่งข้าราชการระดับต่าง ๆ และรวมไปถึงกลุ่มบุคคลที่ได้รับการบรรจุแต่งตั้งในตำแหน่งลูกจ้างประจำด้วย ซึ่งข้าราชการจะหมายรวมถึงบุคคล 2 กลุ่มดังต่อไปนี้คือ

ก. กลุ่มข้าราชการในตำแหน่งนักวิชาการป่าไม้ เจ้าหน้าที่บริหารงานป่าไม้และเจ้าพนักงานป่าไม้ ซึ่งมีวุฒิการศึกษาเบื้องต้นทางวิทยาศาสตร์บัณฑิต (วนศาสตร์) ส่วนหนึ่ง กับวุฒิการศึกษาพื้นฐานระดับอนุปริญญา (ประกาศนียบัตรวิชาการป่าไม้) อีกส่วนหนึ่ง

ข. กลุ่มบุคคลที่ได้รับการบรรจุแต่งตั้งเป็นลูกจ้างประจำในตำแหน่งพนักงานพิทักษ์ป่า คนงานยามประจำป่า เจ้าหน้าที่ป่าไม้ ฯลฯ เป็นต้น ซึ่งกลุ่มบุคคลดังกล่าวได้มีการคัดเลือก เพื่อบรรจุแต่งตั้งจากผู้ที่มิประสบการณทางด้านป่าไม้และสัตว์ป่า มีความชำนาญในภูมิประเทศประกอบกับเป็นผู้เคยปฏิบัติงานในกรมป่าไม้มาก่อนแล้วเป็นเวลา 5 ปีขึ้นไป

ค. กลุ่มบุคคลซึ่งเป็นข้าราชการที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับงานด้านอำนวยการ เช่น เจ้าหน้าที่ธุรการ เจ้าพนักงานการเงินและบัญชี เป็นต้น

3.4 ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

ขนาดของกลุ่มตัวอย่างกำหนดโดยใช้ขนาดของกลุ่มประชากรแต่ละกลุ่ม (6 กลุ่มงาน) เป็นพื้นฐานของการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้จำนวนตัวอย่างจะใช้ที่ระดับความเชื่อมั่น 90 เปอร์เซ็นต์ ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง คำนวณจากสูตรการคำนวณในตารางสำเร็จรูป ในหนังสือ "วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์" (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2540:284)

เพื่อให้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างมีความเหมาะสมและมีความเชื่อมั่นมากยิ่งขึ้น ผู้ศึกษาจึงได้ใช้ฐานการคำนวณกลุ่มตัวอย่างที่ระดับความเชื่อมั่น 90 % ที่ฐานขนาดประชากร 500 คน ใน 2 กลุ่ม คือ จำนวนประชากรข้าราชการกลุ่มหนึ่งกับจำนวนลูกจ้างประจำอีกกลุ่มหนึ่ง .กล่าวคือ

จำนวนประชากรของกลุ่มข้าราชการ	396 คน	ใช้กลุ่มตัวอย่าง	83 คน
จำนวนประชากรของกลุ่มลูกจ้างประจำ	448 คน	ใช้กลุ่มตัวอย่าง	83 คน
รวมจำนวนประชากรทั้งหมด	844 คน	ใช้กลุ่มตัวอย่าง	116 คน

วิธีการดังกล่าวผู้ศึกษาเชื่อว่าจะทำให้ผลของข้อมูลมีความน่าเชื่อถือมากขึ้นกว่าวิธีการรวมประชากรทั้งสองกลุ่มด้วยกัน (844 คน) ซึ่งพิจารณาจากตารางจะเห็นว่า ภายได้ฐานจำนวนประชากร 1000 คน จะใช้ขนาดตัวอย่างเพียง 91 คนเท่านั้น แต่อย่างไรก็ตามการศึกษาครั้งนี้จะอ้างความเชื่อมั่นที่ 90% เท่านั้น

3.5 วิธีการสุ่มตัวอย่าง

การศึกษาครั้งนี้ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) เป็นการเก็บข้อมูลจากตัวข้าราชการและลูกจ้างประจำที่ได้ปฏิบัติงานอยู่ในแต่ละพื้นที่ เมื่อมีการพบในพื้นที่ปฏิบัติงานหรือ

สำนักงาน โดยเก็บจากผู้ให้ความร่วมมือและเต็มใจที่จะตอบแบบสอบถามไปจนครบตามจำนวน ตามขนาดของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละกลุ่มงาน

อีกลักษณะหนึ่งคือ ใช้วิธีการมอบหมายแบบสอบถามให้กับหัวหน้าหน่วยงาน เพื่อนำไปแจกจ่ายกับกลุ่มตัวอย่าง โดยขอให้หัวหน้าหน่วยงานเป็นผู้ทำความเข้าใจในแบบสอบถาม และขอความร่วมมือกับกลุ่มตัวอย่างในโอกาสวันร่วมประชุม เพื่อกรอกข้อมูลในการตอบแบบสอบถาม โดยขอให้หัวหน้าหน่วยงานใช้วิธีการแบบบังเอิญเช่นเดียวกัน

3.6 เหตุการณ์แวดล้อมที่ใช้ศึกษา

การศึกษาทัศนคติได้ใช้เหตุการณ์ที่เป็นเหตุการณ์แวดล้อม 4 เหตุการณ์มาเป็นองค์ประกอบสำคัญกับการศึกษาทัศนคติของข้าราชการกรมป่าไม้ในจังหวัดเชียงใหม่ (รายละเอียดตามตารางที่ 3.2)

ตารางที่ 3.2 เหตุการณ์แวดล้อมที่นำมาประกอบเป็นกรณีศึกษาการโต้แย้งของ NGOs

ลำดับที่	กรณีตัวอย่าง	ช่วงเวลา	กลุ่ม NGOs ที่มีบทบาทนำ	ประเด็นการโต้แย้งหรือเรียกร้อง	วิธีการเรียกร้องหรือการกดดัน	ผลจากการแก้ไขข้อเรียกร้องหรือการคลี่คลายปัญหา
1.	การคัดค้านการฝังท่อก๊าซจากแหล่งชานานาผ่านป่าห้องที่จ.กาญจนบุรี	ปลายปี 2539	1. ชมรมอนุรักษ์กาญจนบุรี 2. ชมรมสิ่งแวดล้อม 16 สถาบัน	1.หาแนวทางอื่นที่ไม่ผ่านป่า 2.ให้เปิดเผยสัญญา 3.ให้ยกเลิกสัญญา	1.ชุมนุมประท้วง 2.ขัดขวางการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ปตท.	1.จัดตั้งคณะกรรมการประชาพิจารณ์ 2.รัฐดำเนินการวางท่อต่อไป 3.ชดเชยให้ผู้ใช้รับผลกระทบเพิ่มเติม
ลำดับที่	กรณีตัวอย่าง	ช่วงเวลา	กลุ่ม NGOs ที่มีบทบาทนำ	ประเด็นการโต้แย้งหรือเรียกร้อง	วิธีการเรียกร้องหรือการกดดัน	ผลจากการแก้ไขข้อเรียกร้องหรือการคลี่คลายปัญหา

2.	คัดค้านมติ กรม. "วังน้ำเขียว" (22 เม.ย.40) เรื่อง มาตรการและ แนวทางการ แก้ไขปัญหา ที่ดินและ การบุกรุก พื้นที่ป่า สงวนและ อุทยานแห่ง ชาติในภาพ รวมทั้ง ประเทศ	มี.ค.41	1. ชมรม ออนุรักษ์ป่า ต้นน้ำ อ.จอมทอง 2.มูลนิธิ ธรรมชาติ 3.ศูนย์ ประสาน ออนุรักษ์ป่า ต้นน้ำ	1.ให้ยกเลิก มติ กรม. 22 เม.ย. 40 เพราะมติดัง กล่าวเป็น การให้ โอกาสการ ได้ กรรมสิทธิ์ กับผู้บุกรุก ป่าต้นน้ำใน พื้นที่สูง 2.จะต้อง อพยพ ราษฎรใน พื้นที่สูง ออกเนื่อง จากรายการ พื้นล่างขาด แคลนน้ำ	1.ปิดกั้น การจราจร ในถนน สายสำคัญ 2.ชุมนุม ประท้วง 3.ยื่น หนังสือคัด ค้านต่อ รัฐบาล	1. กรม.มีมติ ยก เลิกมติเมื่อ 17, 22,29 เม.ย.40 ออกเป็น มติ 30 มี.ย. 41 เพื่อ ทบทวนการ ดำเนิน การตามมติเดิม 2. ความขัดแย้ง ระหว่างราษฎร ชาวเขาและชาว พื้นราบยังคงอยู่
3.	คัดค้านการ อนุมัติให้เข้า มาถ่ายทำ ภาพยนตร์ เรื่อง เดอะบิช ใน พื้นที่อุทยาน แห่งชาติ นพรัตน์ธาร (อ่าวมาหยา)	ม.ค.42	1.สภาพนาย ความ 2.องค์กร ออนุรักษ์ สมัชชาคุ้ม ครองเขาใหญ่	คัดค้าน อำนาจการ อนุมัติของ อธิบดีกรม ป่าไม้ในพื้นที่ ที่อุทยาน แห่งชาติที่ จะให้มีการ ทำลาย สภาพธรรม ชาติได้	1.ชุมนุม ประท้วง 2.นำเรื่อง ขึ้นฟ้องต่อ ศาลให้ ระงับ คำสั่งอนุมัติ ชั่วคราว	1.กองถ่ายทำ ภาพยนตร์ดำเนิน การต่อไปได้ 2.ศาลไม่รับฟ้อง

4.	การบุกเข้า ยึดพื้นที่ป่า สงวน แห่งชาติ(ป่าดง ลาน) เพื่อ อ้าง สิทธิใช้เป็น ที่ทำ กิน (ท้องที่ อ.ชุมแพ จ.ขอนแก่น)	ก.พ.42	1.กลุ่มสมาชิก เกษตรกรราย ย่อยภาค อีสาน ๓	ให้รัฐบาล จัดหาที่ทำ กินให้กับ ราษฎรใน กลุ่มที่เดือด ร้อนไม่มีที่ ทำกิน	1.ชุมนุม ประท้วง 2.เข้ายึดพื้นที่เพื่อจัด สร้างที่อยู่ อาศัยชั่วคราวโดย ไม่ยอมรับ อำนาจรัฐ	1.รัฐบาลเข้า กดดันสลายการ จัดตั้งชุมชน 2.จับกุมแกนนำ ประท้วง 8 คน ดำเนินคดี
----	---	--------	--	---	--	--

ตารางที่ 3.2 : แสดงบทสรุปเหตุการณ์แวดล้อมในการศึกษา 4 กรณีตัวอย่าง

เพื่อให้เกิดความสะดวกในการศึกษาและเกิดความเข้าใจตรงกันในการกล่าวถึงหรืออ้างถึง จึงจะเรียกชื่อแทนเหตุการณ์ตามลำดับในตาราง ดังนี้

เหตุการณ์ลำดับที่ 1 เรียกชื่อว่า “กรณีท้อฟ้าฯ”

เหตุการณ์ลำดับที่ 2 เรียกชื่อว่า “กรณีอำเภอจอมทอง”

เหตุการณ์ลำดับที่ 3 เรียกชื่อว่า “กรณีอ่าวมาหยา”

เหตุการณ์ลำดับที่ 4 เรียกชื่อว่า “กรณีป่าดงลาน”

การใช้เหตุการณ์แวดล้อมทั้ง 4 เหตุการณ์ดังกล่าว เพื่อเป็นเหตุการณ์ตัวอย่างที่แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างกันในวิธีการโต้แย้งของกลุ่ม NGOs ซึ่งทั้ง 4 เหตุการณ์แตกต่างกันทั้งในประเด็นของพื้นที่คือ เหตุการณ์แต่ละพื้นที่ทั้งภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคใต้ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ แตกต่างกันในแง่ของวิธีการเรียกร้อง วัตถุประสงค์ของการเรียกร้อง และที่สำคัญคือมีความสำเร็จและไม่ประสบความสำเร็จที่แตกต่างกัน ตลอดจนการเกิดผลทางการเมืองที่แตกต่างกัน

3.7 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวัดทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างแบบสอบถามดังกล่าวสร้างขึ้นตามวิธีของไลเคิร์ต (Likert Type Scale) ซึ่งได้ออกแบบให้มีข้อความที่ครอบคลุมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นการศึกษา มีลักษณะคำถามแบบปลายปิด (Closed-ended Question) และมีการกำหนดระดับความคิดเห็นเป็น 5 ระดับ คือ

เห็นด้วยมากที่สุด – เห็นด้วย – ไม่แน่ใจ – ไม่เห็นด้วย – ไม่เห็นด้วยมากที่สุด โดยมีขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือในการศึกษาดังนี้

1. การสร้างแบบคำถาม

ได้มีการรวบรวมข้อมูลอันเกี่ยวกับลักษณะงานของกลุ่มประชากร เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นมาก่อนแล้วและแนวคิดต่าง ๆ รวบรวมไว้เป็นข้อมูลทุติยภูมิ เพื่อนำมาสร้างเป็นแบบสอบถามให้ครอบคลุมเนื้อหาที่ต้องการศึกษา และมีเนื้อหาที่จะหาความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติกับบทบาทขององค์กรได้จากนั้นเสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบและแก้ไขเพื่อให้เกิดความสมบูรณ์และมีความเที่ยงตรงในแบบสอบถาม

2. นำแบบสอบถามไปทดสอบ

ได้มีการนำแบบสอบถามไปทดสอบ (Pretest) กับข้าราชการกรมป่าไม้ในเขตพื้นที่จังหวัดแม่ฮ่องสอน เมื่อทดสอบถึงความเข้าใจแบบสอบถามและความหมายในข้อคำถามในแบบสอบถาม ผลปรากฏว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความเข้าใจในเนื้อหาและความหมายในข้อคำถามชัดเจนดี

3. องค์ประกอบของแบบสอบถาม

แบบสอบถามประกอบด้วยข้อคำถามที่แบ่งเป็น 2 ส่วนด้วยกันคือ

ส่วนที่ 1 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับรายละเอียดทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เช่น ข้อมูลส่วนบุคคล การศึกษา อายุราชการ ประสบการณ์ในการทำงาน เป็นต้น ข้อคำถามเชิงความจริง (Functional Question) นี้ประกอบด้วยคำถามจำนวน 9 ข้อ

ส่วนที่ 2 เป็นส่วนของคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นส่วนตัวในประเด็นต่าง ๆ ที่มีต่อบทบาทของกลุ่ม NGOs ข้อคำถามทั้งหมดรวม 25 ข้อ และได้แบ่งประเด็นคำถามเป็น 4 กลุ่มคำถาม ซึ่งในแต่ละกลุ่มของคำถามมีทั้งข้อความคำถามที่แสดงข้อความเชิงเป็นบวกต่อบทบาทของ NGOs ที่ผ่านมา ผนวกกับข้อคำถามที่แสดงความคิดเห็นในเชิงเป็นลบต่อบทบาทของ NGOs

ความหมายของคำถามที่ออกแบบข้อความไว้ในแบบสอบถามนี้ เป็นการสร้างข้อความที่จะสามารถให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นในเชิงเห็นด้วย หรือไม่เห็นด้วยต่อข้อความนั้น ๆ ซึ่งจะส่งผลเป็นค่าคะแนนความเห็นชอบต่อบทบาทของ NGOs โดยข้อความที่ออกแบบไว้จะเป็นแนวคิดโดยทั่วไปหรือ ลักษณะเหตุการณ์ที่ดำรงอยู่ แนวคิดหรือเหตุการณ์นั้น เมื่อให้ความเห็นแล้วจะส่งผลไปถึงการให้คะแนนต่อบทบาทขององค์กรเอกชนที่ได้แสดงออกในการโต้แย้งนโยบายการจัดการป่าของรัฐตัวอย่างเช่น ข้อคำถามในข้อ 1 มีข้อความว่า

“การวางแผนนโยบายการจัดการป่าของรัฐควรเป็นการกระทำเพื่อประโยชน์ของประชาชนโดยรวมทั้งประเทศมากกว่าจะกระทำเพื่อประชาชนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง”

คำถามดังกล่าวจัดให้เป็นข้อคำถามในเชิงลบต่อบทบาทของ NGOs ซึ่งจัดลำดับค่าคะแนนจากเห็นด้วยมากที่สุด – ไม่เห็นด้วยมากที่สุด เป็นค่าคะแนน 1 – 5 ตามลำดับ

หากผู้ตอบแบบสอบถาม ตอบว่า “เห็นด้วยมากที่สุด” ต่อข้อความดังกล่าว จะส่งผลให้คะแนนความเห็นชอบต่อบทบาทของ NGOs มีค่าเป็น 1.00 ตามเกณฑ์การเรียงค่าคะแนน ซึ่งหมายความว่าผู้ตอบเห็นด้วยมากที่สุดต่อข้อคำถามในข้อ 1 ให้คะแนนบทบาทของ NGOs เพียง 1 คะแนน เนื่องจากเห็นว่า นโยบายการจัดการป่าของรัฐควรจะทำเพื่อประชาชนโดยรวมทั้งประเทศ แต่โดยข้อเท็จจริง NGOs จะได้แย่งนโยบายการจัดการป่าของรัฐในฐานะตัวแทนของประชาชนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งในท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่ง เพราะเห็นว่าคนในท้องถิ่นนั้นเสียประโยชน์จากการวางนโยบายของรัฐ

แต่ในทางกลับกันหากผู้ตอบแบบสอบถามให้ความเห็นว่า “ไม่เห็นด้วยที่สุด” ต่อข้อคำถามข้อ 1 แสดงว่าผู้ตอบแบบสอบถามให้คะแนน NGOs ถึง 5 คะแนน เพราะเห็นด้วยกับบทบาทของ NGOs ที่ผ่านมาที่จะได้แย่งนโยบายการจัดการป่าของรัฐ เพื่อประโยชน์ของคนท้องถิ่นบางกลุ่ม เพราะนโยบายที่ครอบคลุมเพื่อคนทั้งประเทศนั้นไม่สอดคล้องกับความเป็นจริงทำให้ประชาชนบางกลุ่มเสียประโยชน์

รายละเอียดของการแบ่งลักษณะคำถามในเชิงบวกหรือลบ จัดเรียงในแต่ละกลุ่มดังนี้คือ

กลุ่ม ก. เป็นคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อ “ความจำเป็นในการรวมตัวเป็นกลุ่มของกลุ่ม NGOs” ซึ่งประกอบด้วยข้อคำถาม 6 ข้อ คือ ข้อ 2, 3, 4, 5, 7, 9

ข้อ 2, 3, 7 เป็นข้อคำถามในเชิงบวก

ข้อ 4, 5, 9 เป็นข้อคำถามในเชิงลบ

กลุ่ม ข. เป็นคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อ “ความต้องการของสังคมที่มีต่อการแสดงบทบาทของกลุ่ม NGOs” ซึ่งประกอบด้วยข้อคำถาม 6 ข้อ คือ 1, 6, 8, 10, 11, 12

ข้อ 6, 8, 10 เป็นข้อคำถามในเชิงบวก

ข้อ 1, 11, 12 เป็นข้อคำถามในเชิงลบ

กลุ่ม ค. เป็นคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อ “รูปแบบและวิธีการได้แย่งของกลุ่ม NGOs” ซึ่งประกอบด้วยข้อคำถาม 9 ข้อ คือ 13, 14, 15, 16, 21, 22, 23, 24, 25

ข้อ 14, 15, 23, 24 เป็นข้อคำถามในเชิงบวก

ข้อ 13, 16, 21, 22, 25 เป็นข้อคำถามในเชิงลบ

กลุ่ม ง. เป็นคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อ “บทบาทของ NGOs ในเหตุการณ์ตัวอย่างที่ผ่านมา 4 เหตุการณ์ ตัวอย่างในข้อคำถามที่ 17, 18, 19, 20

4. การเรียงค่าคะแนนของคำตอบ

การกำหนดค่าคะแนนของคำตอบได้กำหนดแบบ Arbitrary Weighting Method

โดยมีรายละเอียดดังนี้คือ

ก. ในข้อคำถามที่แสดงข้อความเชิงบวกต่อบทบาทของ NGOs เรียงค่าคะแนนตามลำดับดังนี้

เห็นด้วยมากที่สุด	ค่าคะแนนเป็น	5	คะแนน
เห็นด้วย	ค่าคะแนนเป็น	4	คะแนน
ไม่แน่ใจ	ค่าคะแนนเป็น	3	คะแนน
ไม่เห็นด้วย	ค่าคะแนนเป็น	2	คะแนน
ไม่เห็นด้วยมากที่สุด	ค่าคะแนนเป็น	1	คะแนน

ในแบบสอบถามในการศึกษาครั้งนี้มีข้อคำถามที่เรียงค่าคะแนนในลักษณะนี้รวม 14 ข้อ คือ 2, 3, 6, 7, 8, 10, 14, 15, 17, 18, 19, 20, 23, 24

ข. ในข้อคำถามที่แสดงข้อความเชิงลบต่อบทบาทของ NGOs เรียงค่าคะแนนตามลำดับความเห็นดังนี้

เห็นด้วยมากที่สุด	ค่าคะแนนเป็น	1	คะแนน
เห็นด้วย	ค่าคะแนนเป็น	2	คะแนน
ไม่แน่ใจ	ค่าคะแนนเป็น	3	คะแนน
ไม่เห็นด้วย	ค่าคะแนนเป็น	4	คะแนน
ไม่เห็นด้วยมากที่สุด	ค่าคะแนนเป็น	5	คะแนน

ในแบบสอบถามในการศึกษาครั้งนี้มีข้อคำถามที่เรียงค่าคะแนนในลักษณะนี้รวม 11 ข้อ คือ 1, 4, 5, 9, 11, 12, 13, 16, 21, 22, 25

5. เกณฑ์การแบ่งผลคะแนน

ผลของคะแนนรวมในแบบสอบถามส่วนที่ 2 จะนำมาวิเคราะห์โดยหาค่ามัชฌิมเลขคณิต (Arithmetic Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และใช้วิธีการจัดค่าคะแนนตามวิธีของ บุญชม ศรีสะอาด และ บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์ ที่ใช้การจัดระดับตามเกณฑ์ค่าคะแนนเฉลี่ยตามหลักของ Likert Scale (อ้างใน จันทนา สุทธิจารี 2543:84)

มากที่สุด	มีค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง	4.21 - 5.00
มาก	มีค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง	3.41 - 4.20
ปานกลาง	มีค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง	2.61 - 3.40
น้อย	มีค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง	1.81 - 2.60

น้อยที่สุด มีค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00 - 1.80

ในการแบ่งกลุ่มคะแนนเฉลี่ยสูงและต่ำ ผู้ศึกษาได้ใช้จุดแบ่งกลุ่มที่คะแนนเฉลี่ย 3.40

เพื่อความละเอียดมากขึ้นผู้ศึกษาเองจึงมีความเห็นว่าการพิจารณาคะแนนเฉลี่ยสูงและต่ำ เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อคำถามในเชิงลบบทบาทของ NGOs (เป็นรายชื่อ) จะใช้การแบ่งค่าในเชิงกลับกันดังนี้

น้อยที่สุด	มีค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง	4.21 - 5.00
น้อย	มีค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง	3.41 - 4.20
ปานกลาง	มีค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง	2.61 - 3.40
มาก	มีค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง	1.81 - 2.60
มากที่สุด	มีค่าคะแนนเฉลี่ยระหว่าง	1.00 - 1.80

จะใช้ค่ามัธยฐานเลขคณิตและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานพิจารณาผลของคะแนนเพื่อการจัดระดับทัศนคติและจะมีการพิจารณาแยกส่วนในแต่ละกลุ่มของประเด็นคำถาม (กลุ่ม ก - กลุ่ม ง) เพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลแต่ละกลุ่มด้วย

3.8 การรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้จะรวบรวมจากกลุ่มตัวอย่างที่สุ่มมาได้ตามวิธีการสุ่มตัวอย่าง โดยมีการเก็บข้อมูลด้วยตัวผู้ศึกษาเอง และมีการอธิบายประกอบ ซึ่งเริ่มโดยการนำแบบสอบถามไปให้กับกลุ่มตัวอย่างที่มีการรวมตัวเป็นกลุ่มอยู่แล้ว (เช่น ในโอกาสวันประชุม) และได้ขอให้กลุ่มตัวอย่างได้กรอกข้อมูลลงในแบบสอบถามด้วยตนเองและผู้ศึกษาจะชี้แจงสนทนาคด้วย ในกรณีที่โอกาสเปิดให้หรือมีข้อสงสัยในคำถามของแบบสอบถาม หลังจากทีกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามเสร็จสิ้นแล้ว ก็จะเก็บแบบสอบถามคืน

การรวบรวมในอีกลักษณะหนึ่งคือการที่ผู้ตอบแบบสอบถามต้องการเวลาในการคิดพิจารณาตอบแบบสอบถาม ก็จะเปิดโอกาสให้ผู้ตอบได้ใช้เวลาอย่างเต็มที่ และเป็นอิสระ โดยจะมีการเก็บแบบสอบถามคืนในภายหลัง

ผลของการส่งแบบสอบถาม และรวบรวมข้อมูลที่มีรายละเอียดดังนี้

แจกแบบสอบถามทั้งหมด	จำนวน	185	ชุด
ได้รับแบบสอบถามคืน	จำนวน	175	ชุด
แบบสอบถามมีข้อมูลไม่สมบูรณ์	จำนวน	6	ชุด
แบบสอบถามที่ใช้ในการวิเคราะห์	จำนวน	169	ชุด

คิดเป็นแบบสอบถามที่สมบูรณ์จากแบบสอบถามทั้งหมดเป็นร้อยละ 90.

3.9 ตัวแปรในการศึกษา

ในการศึกษามีตัวแปรประกอบด้วย

1. ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) มี 2 ประเภท คือ
2. สถานภาพทางสังคม เช่น อายุ, การศึกษา, อาชวราชการ เป็นต้น
3. รูปแบบการโต้แย้งในเหตุการณ์ตัวอย่าง 4 กรณี
4. ตัวแปรตาม (Dependent Variable) หมายถึงทัศนคติของข้าราชการกรมป่าไม้

3.10 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาในเชิงสำรวจในภาพกว้าง เป็นการหาทัศนคติโดยทั่วไป จึงใช้สถิติอย่างง่ายในการบรรยายคุณลักษณะของข้อมูล เช่น การหาค่ากลางของข้อมูล โดยใช้มัชฌิมเลขคณิต มัธยฐานและฐานนิยม ในการวัดแนวโน้มเข้าสู่ส่วนกลาง และใช้บรรยายลักษณะการกระจายของข้อมูล โดยการวัดค่าความแปรปรวนของข้อมูล

ในการทดสอบสมมติฐานจะใช้สถิติแบบพารามตริกในการเปรียบเทียบและหาความสัมพันธ์ของตัวแปร โดยในการทดสอบสมมติฐานนี้จะกระทำที่ระดับนัยสำคัญที่ระดับ .05

การใช้สถิติบรรยายคุณลักษณะของข้อมูลและทดสอบสมมติฐานนี้จะใช้โปรแกรมประมวลผลสำเร็จรูป Spss บนเครื่องคอมพิวเตอร์ เป็นเครื่องมือในการคำนวณหาค่าทางสถิติ และหาความสัมพันธ์ของตัวแปรของตารางไขว้ (Crossed Tables) และเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยแบบทางเดียว (One Way Anova)

3.11 ข้อจำกัดในการศึกษาวิจัย

เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ของการศึกษาในเชิงสำรวจทัศนคติในภาพกว้างและศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างที่มีความแตกต่างหลากหลาย เพื่อสรุปไปหาประชากรที่เป็นข้าราชการกรมป่าไม้ ในจังหวัดเชียงใหม่ในภาพรวมทั้งหมดความหลากหลายของกลุ่มตัวอย่างทั้งในแง่ความแตกต่างในกลุ่มงาน ลักษณะงาน ประสบการณ์ อาชวราชการ และวุฒิการศึกษา จะเป็นประเด็นสำคัญต่อการศึกษาเพื่อเปรียบเทียบหาความสัมพันธ์ในความแตกต่างทางสถานภาพ ทางสังคมกับทัศนคติ ในส่วนของ NGOs มีลักษณะของความหลากหลายในรูปแบบของโครงสร้าง องค์กร วิธีการโต้แย้ง และวัตถุประสงค์ขององค์กรซึ่งก็เป็นประเด็นสำคัญต่อการศึกษาเช่นเดียวกัน

ความหลากหลายของกลุ่มตัวอย่างและความหลากหลายของกลุ่มองค์กร NGOs แม้จะเป็นลักษณะเด่นอย่างมากที่ทำให้หัวข้อการศึกษานี้น่าสนใจต่อการศึกษาวิจัย แต่ในขณะที่เดียวกันก็ทำให้เกิดข้อจำกัดต่อการศึกษาวิจัยด้วยเช่นเดียวกัน เช่น ในกลุ่มตัวอย่างอาจมีความเข้าใจต่อคำถามที่แตกต่างกัน

และลักษณะที่แตกต่างกันของ NGOs เอง บางครั้งเป็นการยากต่อการทำความเข้าใจต่อบทบาทที่ชัดเจนที่จะให้ความเห็นที่ตรงตามทัศนคติของกลุ่มตัวอย่างได้

ผู้ศึกษาได้พยายามแก้ไขข้อจำกัดเหล่านี้ในแต่ละขั้นตอนของการศึกษาคือ

1. การสร้างแบบสอบถาม

ในขั้นตอนการสร้างแบบสอบถามผู้ศึกษาได้พยายามรวบรวมประเด็นคำถามให้ครอบคลุมในทุกประเด็น เช่น เกี่ยวกับความจำเป็นในการรวมตัวเป็นกลุ่มของ NGOs ความต้องการของ NGOs ในสังคมประชาธิปไตย รูปแบบและวิธีการโต้แย้งของ NGOs ทั้งในภาพกว้างอันเป็นตัวแทน NGOs โดยทั่วไป และเป็นกรณีตัวอย่างที่มีความชัดเจนและปรากฏเป็นที่น่าสนใจในสังคม ซึ่งถึงแม้กลุ่มตัวอย่างจะไม่มี ความชัดเจนต่อบทบาทของ NGOs ในมุมมองหนึ่งแต่สามารถมองในมุมมองอื่นๆ ได้อีก ซึ่งในที่สุดผลรวมของการตอบแบบสอบถามทุกข้อแล้ว จะสามารถวิเคราะห์ได้ว่า ผู้ตอบแบบสอบถามคนนั้นมีทัศนคติต่อบทบาทของ NGOs ในเชิงบวกหรือลบ

2. การแจกแบบสอบถาม

ผู้ศึกษาพยายามจะใช้เวลาในการอธิบายข้อสงสัยในแบบสอบถามมากที่สุดและในทุกโอกาสที่มีผู้สงสัยสอบถามจนกว่าจะเกิดความเข้าใจ โดยไม่ให้เกิดการชี้นำแนวทางคำตอบ

3.12 ระยะเวลาและแผนดำเนินการศึกษาวิจัย

ในการศึกษานี้ใช้เวลาในการเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลตามแผนการศึกษารวมเวลา 7 เดือน คือตั้งแต่เดือน พฤศจิกายน. 2542 - พฤษภาคม 2543